

A látomásélmény nyomán megvalósuló engesztelő áldozat a Székelyföldön¹

A tanulmány egy hosszabb, 1994-ben megkezdett, időnként szüneteltetett, de jelenleg is tartó terepmunka egyes eredményeit kívánja bemutatni. Az engesztelő mozgalom székelyföldi jelenlétére Csíkszentdomokoson figyeltem fel először, ahol 1994-ben többfajta engesztelő ájtatossággal is találkoztam (templomi, magánházaknál – több közösség is, Charbel-imaházi, Zarándok Madonna-szobor körbehordozása).² Miután kiderült, hogy ez nem egy helyi jellegzetesség, kutatásaimat kiterjesztettem a környék, a Csíki-medence más településeire (Csíkszereda, Csíkszentkirály, Csíktaploca)³ is. 1999-től Szőkefalva,⁴ Korond, Szováta és Felső-Nyárad mente (Nyáradremete, Nyáradköszvényes),⁵ 2010-től pedig egész Székelyföld⁶ engesztelő gyakorlatát próbálom megismerni.

Az engesztelés áldozattal, imádsággal kért bűnbocsánat. Az engesztelő áldozat olyan cselekedet, mely felszámolja a bűnt és helyreállítja az Isten és ember közötti kapcsolatot. Az Ószövetségben a bűnökért bemutatott állatáldozat, az Újszövetségben Jézus kereszthalála kap egyedül ilyen értelmezést.⁷ A Katolikus Egyház tanítása szerint Jézus életáldozata a legtökéletesebb engesztelő áldozat, amely az Isten és az ember közötti szeretetkapcsolat rendeződését eredményezte, amelyet Ádám és Éva bűne rontott meg. Emellett az embereknek maguknak is törekedniük kell az engesztelő áldozat átélésére, amit följánlhatnak önmaguk és mások bűneinek a jóvátétele érdekében.⁸ A Katolikus Egyháznak azonban ez nem központi hittétele, szükségességét eltérően ítélték meg a történelem folyamán, így létjogosultságát csupán egy szűkebb réteg hangsúlyozta, de találunk közöttük egyházi főméltóságokat is, mint például XII. Pius vagy II. János Pál pápa.⁹ Hangsúlyosan a vezeklési gyakorlat és a Jézus Szíve-tisztelet emelte ki fontosságát.¹⁰ A 19. század közepétől a Mária-jelenések üzeneteiben az engesztelés elvárt feladatként jelentkezik, szó szerinti kimondásával először a fatimai üzenetekben találkozunk. Mária legtöbbször engeszteléssel hozott áldozatot kér, önmegtagadást és imát az elhatalmasodott bűnökért, és ennek következményeire figyelmeztet.¹¹ A 20. szá-

zadban a Mária-jelenések mellett egyre több olyan egyéni látomásélménnyel találkozunk, amely ugyanezeket hangsúlyozza. Több esetben is megfogalmazódik, hogy e küldetés teljesítése Magyarországnak mint Mária országának a különleges feladata.¹²

20–21. századi engesztelő mozgalmak Magyarországon

Magyarországon az utóbbi bő harminc évben sokszínű engesztelőima-gyakorlat jött létre, amely egymástól eltérő vagy sokban egyező, egymást kiegészítő, egymásba fonódó ájtatosságok összessége. Megszületésüket a világ különböző pontjain – de hangsúlyosan Magyarországon – megvalósult magánkinyilatkoztatások sürgették, olyan természetfeletti üzenetek, amelyek az utóbbi másfél évszázad népszerű/világhírű Mária-jelenéseihez (Lourdes, Fatima, Medjugorje) hasonlóan a megtérést és az engesztelést hangsúlyozzák.¹³ A különböző eredetű, de jelentősen magyarországi látnokok mozgalmához kapcsolódó engesztelő imagyakorlatok közös vonása, hogy az emberiség bűneinek jóvátétele érdekében gyakorolják, és egy meghatározott időrendhez, a nap valamelyik időszakához, a hét vagy a hónap valamelyik napjához kötődnek. Az 1990-es évek magyarországi engesztelő áhítatgyakorlatában három magyarországi – Kovacsics Mária Natália szerzetes nővér, Kindelmann Károlyné Szántó Erzsébet és Takács Zoltánné Rogács Mária –, egy ausztrál – Little Pebble – és egy olasz – Pierina Gilli – látnok törekvéseinek fogadatait lehet leginkább érzékelni.¹⁴

Kovacsics Mária Natália¹⁵ (1901–1992) szerzetes nővérnek gyerekkora óta voltak látomásélményei. Magánkinyilatkoztatásaiban Jézus a túladó bűnre hívta fel a figyelmet, és a megváltás eszközeként az engesztelést kínálta fel, amit a magyar nép kiváltságos feladatként jelölt meg. A világbéke elnyerése érdekében a *Világ Győzelmes Királynője* tisztelet terjesztését, valamint engesztelő rend és engesztelő kápolna létrehozását szorgalmazta. Feljegyzéseit napló¹⁶ formájában több nyelven is kiadták. Az 1940-es évek elején a természetfeletti üzeneteket az egyházi előjárókkal is közölnie kellett. Mindszenty József bíboros felismerte az engesztelés szükségességét és fontosságát, több körlevelében is biztatta híveit a lelkeség követésére.¹⁷ A Magyar Katolikus Püspöki Kar 1946-os karácsonyi körlevele is a mozgalom mellett kiállás bizonyítéka.¹⁸ Mindezek ellenére a lelkeség magyarországi elterjedése csak az 1980-as évek után figyelhető meg, azonban a korábbi támogatottság akkor elmaradt. Az utóbbi tíz évben újra érzékelhető a mozgalom felértékelődése az Egyházban. Natália nővér szellemi hagyatékának ápolását és folytatását 2012 óta a Világ Királynője Engesztelő Mozgalom vállalta magára.¹⁹

Kindelmann Károlyné Szántó Erzsébet (1913–1985) a *Szeretelláng* mozgalom elindítója.²⁰ 1962. április 13-tól egészen haláláig kapott magánkinyilatkoztatásokat Jézustól és Máriától, melyeket a „Szeretelláng naplóban”²¹ tette közzé. Általa is a bűn egyre nagyobb mértékű terjedése hangsúlyozódik, a kiutat a „Szűz Mária

Szeplőtelen Szívének Szeretetlángja” jegyében végzett engesztelések jelentenek. A magyarság engesztelő küldetésének hangsúlyozása nála is megjelenik. Az 1960-as években induló mozgalom először külföldön talált leginkább követőkre, legkorábbi egyházi elismerése sem Magyarországon történt, hanem 1988-ban egy ecuadori egyházmegyében.²² Nagyobb mértékű magyarországi terjedése az 1980-as évektől tapasztalható, egyházi jóváhagyást Magyarországon 2009-ben nyert. A lelkeséget a jogi személyiséggel is rendelkező, Mária Szeplőtelen Szívének Szeretetlángja Mozgalom nevet viselő, nemzetközi egyházi magántársulás támogatja.²³

Takács Zoltánné Rogács Mária (1956–) sükösdői asszonynak 1993 óta vannak Jézus-jelenései.²⁴ 1994 óta minden hónap első péntekén, valamint a nagyböjt minden péntekén egyre fokozódó fájdalommal tapasztalja meg Jézus golgotai kínszenvedéseit és halálát. Mindezeket az engesztelő áldozatokat eleinte a világ ifjúságának, majd a világ papságának, 1999 óta pedig az egész világnak a megmentéséért vállalja fel. Halottlátó és gyógyító képességgel, valamint a nyelveken szólás ajándékával rendelkezik. Az általa közvetített természetfeletti üzeneteket, tanításokat 1996–2014 között a *Golgota* című, saját szerkesztésű havilapban tették közzé, azt követően a honlapjukon.²⁵ Jézus kérésére heti²⁶ és havi²⁷ rendszerességgel engeszteléseket is tartanak, amelyeket a fiatalokért, a papságért és a betegekért ajánlanak fel.²⁸ A neki közvetített üzenetekben, tanításokban is megjelenik a magyarság kiváltságos engesztelő feladata, amelyet egy sajátos ötszínű rózsafüzér²⁹ használatával és ajándékozásával is kifejezésre juttat. Tevékenységének elismerése leginkább az őt közvetlenül támogató „Szeretetközösség” köréig terjed.³⁰ A Katolikus Egyház többnyire fenntartással fogadja működését, egyes egyházi előjárók (Huszár László nagybecskereki, Dankó László és utódja, Bábel Balázs kalocsacekscskeméti, Pénzes János szabadkai megyéspüspökök) tiltó rendelkezéseket is hoztak ellene.³¹

William Kamm (1950–), a *Little Pebble* néven ismert ausztrál látnok tizennyolc éves kora óta Jézustól és Máriától kap magánkinyilatkoztatásokat.³² 1983-tól kezdődően hozza ezeket nyilvánosságra. Legfontosabb küldetésének tekinti segíteni a világ felkészülését Krisztus második eljövetelére. 1983 óta egy egyedi karizmával is rendelkezik, amelynek a segítségével a látnokok egységét, szövetségét (unity of the Seers)³³ kell létrehozni. Ennek érdekében a világ számos látnokával lépett kapcsolatba, Magyarországon működőkkel is.³⁴ Némelyikükkel már meg is valósult „egyesülése”, mivel közvetítésükkel is kap üzeneteket Jézustól és Máriától, ami feladata létjogosultságának is egyik bizonyítéka. 1985. július 13-án Mária a világbéke érdekében imát, bűnbánatot és engesztelést kért tőle, és Szent Charbel-imaházak (*Szent Charbel Ima, Béke, Egység és Kiengesztelődés Háza*) létrehozásával bízta meg.³⁵ A látnok botrányos élete, tevékenységének elítélése,³⁶ az elhatárolódó egyházi nyilatkozatok³⁷ börtönbe zárása³⁸ után kaptak nagyobb médiavisszhangot.³⁹ Tevékenységét jelenleg is gyakorolja, amit saját honlapján naprakészen követhetünk.⁴⁰

Jelenlegi ismereteink szerint a magyarországi Charbel-imaházak létrehozásának az 1990-es évek elején volt egy nagyobb hulláma,⁴¹ a megvalósításhoz szüksé-

ges tudnivalókat stencilezett kiadványban⁴² népszerűsítették (*Képmelléklet 1. kép*). Már terjedésük elején egyházi publikációkban találkozunk ellene szóló propagandával is.⁴³

Pierina Gilli⁴⁴ (1911–1991) olasz látnok a *Rosa Mystica* tisztelet szorgalmazója. 1947-ben a Szűzanya Titkos Értelmű Rózsaként nyilatkozott neki. Három rózsával díszített fehér köpenyt viselt és imát (fehér rózsza), bűnbánatot (aransárga rózsza) és engesztelést (piros rózsza) kért. A látomáselmény alapján megfaragott szobornak 1974-től kezdődően készülnek körbehordozásra szánt másolatai. Az úgynevezett *Zarándok Madonna*-szobrok közvetíteni kívánják Mária kéréseit (ima, bűnbánat, engesztelés), és a fatimai vándorszoborhoz hasonlóan a kegyhely áldásait. A kegyhelyen megáldott, sorszámozott ábrázolások világszerte elterjedtek, magyarországi jelenlétükre az 1980-as évektől vannak adataink.⁴⁵

A bemutatott engesztelő mozgalmak hatására elterjedt ájtatosságok eleinte leginkább a paraliturgiában tudtak meggyökerezni, azonban a kezdetekkor is voltak egyházi képviselői és közvetítő helyei, mint például Budapest,⁴⁶ Érd,⁴⁷ vagy Homokkomárom.⁴⁸

Napjainkra a magyarországi engesztelő gyakorlat jelentősen kiszínesedett és kiszélesedett. Megnövekedett szorgalmazóinak és követőinek tábora, valamint közvetítő helyeinek száma. A magyarországi gyökerű mozgalmak egyes hajtásait (Világ Győzelmes Királynője- és Szeretetláng-kultusz) a Magyar Katolikus Egyház is egyre nagyobb mértékben támogatja. 2006-ban a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia a magyar nemzet megújulásáért engesztelő imaévet hirdetett meg.⁴⁹ A kezdeményezéshez csatlakoztak a történeti Magyarország területén működő magyar egyházmegyéik is, köztük a Gyulafehérvári Főegyházmegye is.⁵⁰

A jelenkori engesztelő gyakorlat megismeréséhez segítséget nyújthat az engesztelők közös internetes fóruma, az Engesztelők lapja nevet viselő honlap,⁵¹ amely részletesen és időszerűen tájékoztat a magyar nyelvterület, leginkább magyar gyökerű engesztelő mozgalmairól, az engesztelés fogalmáról, teológiai értelmezéséről, Magyarország engesztelő hivatásáról. Az oldal böngészése során szembeötlő az engesztelést sürgető látomások járványszerű elszaporodása, valamint az elszaporodott bűnök ellensúlyozására kínált újabb eszközök egész sora, mint például az engesztelők keresztútja,⁵² a Szentlélek és Mária egyesített Szeretetlángja,⁵³ stb. Ezt a jelenséget szemlélteti a Stella Maris Alapítvány egy 2014-ben megjelent kiadványa⁵⁴ is. Az itt közölt több mint ötven (ötvenhét) rózsafüzér imádság mindössze az utóbbi tíz-tizenöt év „égi diktálása”. A szakirodalom több látomáselemzésében is felismert⁵⁵ megnyilvánulás magyarázataként a korábban bemutatott magyarországi látnokok tevékenységének egyre nagyobb mértékű felkarolása és népszerűsítése, Magyarország engesztelő feladatának megsokszorozódott hangsúlyozása, valamint a magyar engesztelő hagyományt Szent Istvánig vagy még korábbra visszavezető nézőpontok elterjedése említhető.

20–21. századi székelyföldi engesztelő mozgalmak

Az 1980-as évek végétől eleinte magyarországi, majd saját kezdeményezésre a fentiekben bemutatott magánkinyilatkoztatások hatására fokozatosan Erdélyben, Székelyföldön is létrejöttek a különböző alulról szerveződő engesztelőima-közösségek, nagyobb vonzáskörzetű engesztelő helyek. Legkorábban a Kindelmann Károlyné Szántó Erzsébet magánkinyilatkoztatásaihoz kötődő csütörtöki imagyakorlat⁵⁶ terjedt el, többnyire magánházakban, rózsafüzér társulati keretben végzett ájtatossággként (*Képmelléklet 2. kép*). A legkorábbi templomhoz kötődő engesztelőima-gyakorlat Csíktaplocán alakult ki. A közigazgatásilag Csíkszeredához tartozó település plébániatemplomában 1987-ben kezdték el az engeszteléseket, eleinte csütörtökönként, 1988 szeptemberétől minden hónap 12-én, ahol az egész éjszakára kiterjedő szentórák már akkor a helyi liturgia részévé váltak, mivel szentségimádást és szentmisehallgatást is magukban foglaltak (*Képmelléklet 3. kép*). Az engesztelő mozgalom széles körű elterjedésének lehetőségeit az 1989-es politikai változás hozta meg. A korábban leginkább magánházakba szorult ájtatosságok helyet kaptak az egyházi vallásgyakorlatban is. Egy 1998-ban készült felmérés⁵⁷ 144⁵⁸ székelyföldi település közül 58-ban (40%) mutatta ki valamilyen fajta engesztelő ájtatosság meglétét. Az engesztelések 80%-a egyházas (templom, kápolna, hittanterem, imaterem) környezetben zajlott, a többi magánházaknál. De a helyszíntől függetlenül ezek többsége paraliturgikus imaalkalom volt még akkor. A tizenkét év után megismételt felmérés eredményei azt mutatták, hogy 2010-ben a korábbi helyszínek 79%-ában még mindig végeztek engesztelő ájtatosságot, újabbak is elkezdtek, így az 1998-as elterjedési érték csak 2%-kal csökkent. Nagyobb változás egyházi elfogadásuk terén mutatkozott, mivel sok helyen ezek a liturgia részévé váltak. Mindkét felmérés időszakában volt olyan település, főleg városra volt jellemző, ahol több helyszínen is engeszteltek, általában eltérő időpontban.

Egy 2010-ben készült vallásszociológiai felmérés⁵⁹ segít arra is rálátni, hogy a Székelyföld egy római katolikus többségű (84%) térségében, a Csíki Régióban⁶⁰ a római katolikusság egy reprezentatív rétege milyen mértékben csatlakozott valamely engesztelő mozgalomhoz. Az eredmények azt mutatták, hogy a válaszadók két imaközösségnek a tagjai leginkább, a rózsafüzér társulatnak (29%) és az engesztelő imacsoportnak (9,8%),⁶¹ az egyes „modern” lelkiiségi mozgalmakban⁶² a részvételi arány 6% alatt maradt.⁶³

Az eddigi vizsgálatok keveset árulnak el arról, hogy az engesztelő közösségek milyen imagyakorlatot követtek, valamint milyen imarepertoárral rendelkeztek. Az 1980-as évek végén a különböző ájtatosságok leginkább kéziratban terjedtek. Az 1990-ben megjelent, több kiadást is megért, *Engesztelő imaóra* címet viselő „kék engesztelő füzet” (*Képmelléklet 4. kép*) volt az első olyan nyomtatvány, amelynek használata általánosan elterjedt. A rendszerváltásnak köszönhetően a kínálat robbanásszerűen megnőtt, így az engesztelő repertoárok összeállításában gazdag irodalom állt rendelkezésre.

Az 1989-es politikai változás előidézte szabad vallásgyakorlat a külföldi zarándoklatok lehetőségeit is megteremtette. A Mária jelenési helyek közül a međugorjei kegyhelyet keresték fel a legtöbben, de némelyek Lourdes-ba és Fatimába is eljutottak.

A magyarországi engesztelő helyszínek közül az 1990-es évek elején Érd (*Képmelléklet 5. kép*), Homokkomárom és Budapest, az 1990-es évek második felében Sükösd volt a leglátogatottabb. A 20. század utolsó, illetve a 21. század első éveiben Erdélyben megszületett két olyan nagyobb vonzáskörzetű kegyhely, egyben engesztelőhely is, amely népszerűbbé vált a magyarországiaknál. 2000-től Szőkefalva, 2005-től Szilágynagyfalva is a leglátogatottabb engesztelő zarándokhelye lett a székelyeknek. A csíktaplocai engesztelés fokozatosan elveszítette korábbi jelentőségét, 2012 júliusától teljesen megszűnt a huszonöt évig folyamatosan követett gyakorlat. Napjainkban a korábbi népszerű zarándoklatok iránt is kevesebben érdeklődnek. 2008 óta egy új ájtatosság, az első szombati Mária-köszöntő bevezetése a nagyobb egyházi és búcsús ünnepek (pünkösdi, Mária neve napi búcsú) mellett évközben is nagyszámú zarándokot irányít, hangsúlyosan a Székelyföldről a csíksomlyói kegytemplomba (*Képmelléklet 6. kép*).

A zarándokhelyek látogatásának népszerűségét egy csíki zarándok által vezetett nyilvántartás adatainak ismertetésével próbálom érzékeltetni, aki 1985-től⁶⁴ napjainkig 213 zarándoklaton vett részt, amelyek közel 80%-ának a szervezésében is közreműködött. Érdre 1990–1992 között 8, Sükösdre 1995–2004 között 21,⁶⁵ Szőkefalvára⁶⁶ 1999. március 21-től napjainkig 86, Szilágynagyfaluba⁶⁷ 2004. augusztus 13-tól napjainkig 51, Međugorjéba⁶⁸ 2007. október 20-tól napjainkig 14, Lourdes-ba 2005–2011 között három, Fatimába 2005–2011 között két alkalommal látogatott el.

Szőkefalván Marian Rozália (1964–2011) látomásai nyomán 1999 decembere óta vannak minden hónap 17-én engesztelések.⁶⁹ A harmincévesen megvakult asszonynak 1995. június 17-én jelent meg először Mária. A magánjellegű „beszélgetések” 1998 őszétől nyilvánossá váltak és azok is maradtak azok befejeződéséig, 2005. június 17-ig, amikor Mária a Fény Királynőjeként nyilatkozott. Mária a második, illetve a harmadik jelenés alkalmával imacsoportok, valamint „imaközpont” létrehozását kezdeményezte. A kérések gyakorlati megvalósítása érdekében két különböző felekezetű (római katolikus, ortodox), illetve etnikumú (román, magyar) engesztelő közösség alakult, 1999 decemberétől pedig bevezették a minden hónap 17-i éjszakai engeszteléseket. A kivitelezések koncepcióira véleményem szerint a helyi plébános és hívei⁷⁰ mellett a második jelenés óta a látnokkal szoros kapcsolatban álló székelyföldi zarándokok is hatással voltak. Többen közülük az engesztelés elhivatott gyakorlói és terjesztői voltak és az áhítatgyakorlat beindításában is rendelkeztek tapasztalattal. Egy későbbi üzenetben szereplő kérésnek megfelelően a május 17-i alkalom az ifjúság engesztelő napjaként lett meghirdetve (*Képmelléklet 7. kép*). Az 1999–2011 közötti szőkefalvi engesztelések anyagából kiadvány⁷¹ is született, amelyet a látnok halálának emlékére adtak ki, és ami a Fény Királynője jegyében végzett engeszteléseket kívánja segíteni. Néhány székelyföldi

településen (például Nyárádremete, Szárhegy, a gyimesi falvak) a Fény Királynője-tisztelet ápolására külön engesztelő közösségek alakultak.

Nagyfaluban Bara Madarász Éva⁷² (1942–2010) látomásai nyomán 2004 októbere óta tartanak engeszteléseket. Elindítója 1987-ben Csíksomlyón azt a feladatot kapta a Szentháromságtól, hogy lelkivezetőjével, Csilik Jánossal együtt az ökumenizmus jegyében munkálkodjon. 1999–2004 között Érsemjénben tevékenykedett, az ottani engesztelő közösség társvezetője volt. 2002-ben Szilágynagyfaluba költözött, ahol 2004–2008 között kapott természetfölötti üzeneteket a Szentlélektől. 2008 óta, egészségi állapota miatt, lelkivezetője kapja az üzeneteket és a tanításokat. Az asszony 2010 júliusában meghalt. Látomásai alapján jelenleg minden hónap első csütörtökén, péntekén, szombatján és vasárnapján, valamint heti rendszerességgel csütörtökön és vasárnap tartanak engeszteléseket, amelyeket a természetfeletti üzenetekben kapott utasítások szerint végeznek. Az imagyakorlatot nyomtatásban is kiadták.⁷³ Az ájtatosságot nemcsak a helyszínen, hanem több székelyföldi engesztelő közösségben is végzik (*Képmelléklet 8. kép*).

Az engesztelő áldozat a Székelyföldön

Napjaink engesztelő gyakorlatában kiemelten hangsúlyozódik, hogy áldozat nélkül nincs engesztelés. Az engesztelés Jézus felhívására, de önként elhatározásból születő áldozatvállalást jelent. Az engesztelés különböző engesztelő cselekedetek gyakorlásával valósulhat meg, amelyek közül, a teljesség igénye nélkül, csak kettővel foglalkozom:⁷⁴

1. imádság
2. vezeklés

Az engesztelő imádság mint engesztelő áldozat

Időbeli szerveződésüket tekintve az engesztelő ájtatosságok a nap valamelyik időszakához, illetve a hét vagy hónap valamelyik napjához kötődnek, időtartamuk változó. A napi és a heti ájtatosságok rövidebbek, egy–három órásak. A havi rendszerességgel tartott engesztelések hosszabbak, nemcsak nappal, hanem éjszaka is szerveződnek. A fentiekben ismertetett összeírások alapján a székelyföldi engesztelő ájtatosságok magánházaknál leginkább a csütörtöki naphoz (*Képmelléklet 9. kép*), templomban leginkább a hónap első csütörtökéhez, első péntekéhez, illetve 13. napjához⁷⁵ kötődnek. Naponta felvállalt imagyakorlattal ritkábban találkozunk. Az engesztelők körében találkozni lehet azzal a szemlélettel, hogy az áldozatvállalás mértékét az ájtatosság időtartama és végzésének időpontja (nappal, éjszaka) hordozza. A virrasztás egy ősi bűnbánati cselekedet,⁷⁶ ez is magyarázhatja ezt a fajta értékítéletet.

Térbeli szerveződését tekintve az engesztelő ájtatosságok megvalósulhatnak egyházas (templom, sekrestye, imaterem) vagy paraliturgikus környezetben. A paraliturgikus ájtatosságok szakrális terét leggyakrabban a lakás/ház egyik szobájának ideiglenes átalakításával hozzák létre. Az utóbbi helyszínen kialakíthatnak állandó vagy ideiglenes kultikus/szakrális tereket. Az imádkozási alkalmak célját szolgáló, kápolnaként tisztelt, berendezésében is ahhoz alkalmazkodó helyiségek megvalósításával ritkábban találkozunk⁷⁷ (*Képmelléklet 10–12. kép*).

2009-ben virtuális térhasználatral élő engesztelő imaközösség is alakult Erdélyben. A Boldog IV. Habsburg Károly „távimacsoport” alapító tagjai a Magyarok Nagyasszonya, Világ Győzelmes Királynője, Szent Korona Lovagrend lovagjai és dámái, akik a magyarság megújulásáért minden hónap második csütörtökén hívják közös imára az érdeklődőket.⁷⁸

Magyarországi közvetítéssel Székelyföldön több olyan rózsafüzér imádság is elterjedt, amely kimondottan az engesztelést szolgálja. Ilyen például az Engesztelő, az Áldozat és a Magyarság öt seb titka rózsafüzér. Az Engesztelő rózsafüzér (*Képmelléklet 13. kép*) hét tizedből áll, a Fájdalmas, az Isteni Irgalmasság, a Szent Sebek, a Megszabadítás, az Egység, a Szeretetláng és a Könnyek Anyja rózsafüzér egyes részleteiből épül fel, amelyet 2009-ben Jézus közvetített egy soproni imaközösségnek.⁷⁹ Az Áldozat rózsafüzére öt tizedből áll, amelyet 2005-ben „belső hallás” útján adott át Jézus egy magyar asszonynak. A magyar nemzet testi-lelki megmaradása és megújulása érdekében felvállalt imát minden kedden három órától javasolt végezni.⁸⁰ A Magyarság öt seb titka rózsafüzér (*Képmelléklet 14. kép*) a magyarság öt seb misztériumának elméletére épül, amelyet egy Magyarországon szolgáló osztrák misszionárius dolgozott ki, a magyarok máriás, keresztény identitástudatának erősítése érdekében.⁸¹ A szerzetes elképzelése szerint az öt országgrész elvesztését eredményező trianoni békeszerződéssel (1920) Magyarország öt sebet kapott, vagyis keresztre feszítették, ezzel érve el engesztelő áldozatának legmagasabb fokát. A rózsafüzér titkaiban a magyarság öt hivatása⁸² van megfogalmazva, minden ötödik szemet egy érme követ, ezeken különböző történelmi, egyházi személyek, szentek képeit helyezték el.⁸³

Eddigi ismereteim szerint egyedülálló gyakorlatnak tekinthető az a fajta engesztelés, amelyet az egyik székelyföldi⁸⁴ plébániatemplom sekrestyéjében végeznek a keresztény egység, vagyis az etnikai és felekezeti megbékélés jegyében. Imacsoportjuk tagjai különböző nemzetiségű (román, magyar) és felekezetű (ortodox, görög-, illetve római katolikus) asszonyok. Közös engesztelő ájtatosságuk általában másfél órát vesz igénybe, rózsafüzér imádkozásból és Szentírás-felolvasásból áll. A rózsafüzér tizedek magyar, román, illetve latin nyelven hangzanak el. A latin nyelvű imádkozás bevezetése egy latin–román szakos tanárnő segítségével történt, aki néha részt vesz az ájtatosságukon, és bevezetését azért látták fontosnak, mert a latin nyelvet tartják a legtisztábbnak, olyan értelemben, hogy leginkább mentes az Istent káromló szavaktól. Az imádkozási mód sajátossága nemcsak abban nyilvánul meg, hogy több nyelven imádkoznak (nemcsak fel-

váltva, hanem egy időben is⁸⁵), hanem abban is, hogy ismeretlen nyelven is megtanulnak egy adott imádságot. A nehézség felvállalása hangsúlyosabbá teszi áldozatvállalásukat.

A vezeklés mint engesztelő áldozat

A vezeklés az elkövetett bűnök kiengesztelése. Főbb cselekedetei lehetnek: az állapotbeli kötelességek kitartó végrehajtása, a megpróbáltatások türelmes viselése, valamint a böjt, az alamizna és az önmegtagadások.⁸⁶ A kereszténység első századaiban a súlyos bűnökért nyilvánosan és akár éveken át kellett vezekelni. A „magánbűnbánatot” ír misszionáriusok terjesztették el Európában a 7. században.⁸⁷ A középkori szentek különböző vezeklő ruhákat, öveket viseltek, kemény fekhelyen vagy a pusztta földön aludtak.⁸⁸ Az önostorozást eleinte szerzetesek, majd a 10. századtól kezdődően buzgóbb világiak is gyakorolták. Nagyobb járványokat, természeti csapásokat követően nyilvános engesztelő körmeneteket is tartottak, majd ezek hatására különböző vezeklő társulatok is létrejöttek. A flagellálás a 13. században egész Európában elterjedt,⁸⁹ többszöri tiltó rendelkezés ellenére Magyarországon és Székelyföldön a 19. század közepéig fennmaradt szokás.⁹⁰

A vezeklés egyik napjainkban is gyakorolt formája a keresztútjárás. A kálvária-állítás a szentföldi zarándoklatok és a keresztes háborúk nyomán terjedt el Európában. A 16. századig a 7 stációs változatok voltak az általánosak, ezt követően a 12, 14.⁹¹ A Jézus kínszenvedéseit felidéző elmélkedő imádság a rózsafüzér mellett az egyik leghatékonyabb katolikus áhítatgyakorlat, végzésével teljes búcsú nyerhető,⁹² leggyakrabban a nagyböjti időszakban és zarándoklatok alkalmával végzik.⁹³ A keresztútjárás egy összetett meditációt tesz lehetővé, egy verbálist, egy vizuálist és egy fizikait, az egyéntől függ, hogy ezeknek a különböző szintjeit milyen fokon tudja és akarja megélni.⁹⁴ A kialakítás domborzati viszonyai már eleve kívánnak egy fizikai áldozatot, ami társulhat bizonyos többletpenitenciák felvállalásával. A székelyföldi zarándokok ezeket leginkább egy adott zarándokhelyhez kötődően gyakorolják, a térden csúszva végzett változatot leginkább Fatimában, a mezítlábast többnyire Medugorjében.⁹⁵ Az engesztelő áldozat gyakorlásának különféle lehetőségeit általában a különböző Mária-jelenési helyeken és nagyobb vonzáskörzetű engesztelő helyeken ismerik és tapasztalják meg. Engesztelő áldozatnak tekinthető maga a zarándoklat is. A zarándoklatok során felvállalt vallásos cselekedetek (imádkozás, keresztútvégzés), fizikai megterhelések és önmegtartóztatások különböző szintű felajánlásokkal társulhatnak, amelyek eltérő elkötelezettséget eredményeznek. A korábban bemutatott, egyedinek ítélt közösség vezetője az engedmesség, a tisztaság és a szegénység erényeire alapozott Krisztus-követés mellett a keresztény egység és az engesztelés szolgálatába állt. Szétosztotta minden vagyonát, és a plébánia egyik raktárhelyiségben lakik, ahol önkéntes szolgálatot teljesít. Teljesen Istenre hagyatkozva él, napjai nagy részét imádkozással tölti, gyakran zarándo-

kol engesztelő és Mária-jelenési helyekre, ahol rendszeresen vállal többletpenitenciákat (például térden csúszva végzett keresztút).⁹⁶ Egy ideje bekapcsolódik a temesvári görögkatolikus Béke Királynő templomban szerveződő örökös szentségimádásokba. Vállalt már olyan kilencedet, amikor kilenc egymás utáni éjszaka engesztelt kilenc különböző engesztelő helyen. De rendszeresen részt vesz a városában szerveződő engeszteléseken, némelyek irányítását is ő végzi. Amikor teheti, eljár a város görögkatolikus templomában tartott csütörtöki és első szombati szentségimádásokra is.

Összegzés

A 20–21. századi Mária-jelenések egyre hangsúlyosabban hívják fel a figyelmet a mai ember bűnösségére, ami egyre inkább szükségessé teszi az Istennel való kiengesztelődést. Ugyanezt visszhangozzák az egyéni látomásélmények is. Az utóbbi harminc évben Magyarországon és Erdélyben egyaránt elterjedtek azok a mozgalmak, amelyek ennek a rendellenességnek a helyreigazodását próbálják befolyásolni. Vannak, amelyek azt is hangsúlyozzák, hogy a küldetés teljesítése Magyarország feladata. Székelyföldön a közel harminc év alatt létrejött engesztelő gyakorlatban leginkább három magyarországi (Kovacsics Mária Natália szerzetes nővér, Kindelmann Károlyné Szántó Erzsébet és Takács Zoltánné Rogács Mária), egy olasz (Pierina Gilli), egy ausztrál (Little Pebble) és két erdélyi (Marian Rozália, B. Madarász Éva) látnok tevékenységének a hatását lehet érezhetően kimutatni. Az ájtatosságok a székelyföldi egyházközösségek 40%-ban terjedtek el. A kezdetben hangsúlyosan paraliturgikus alkalmak jelentős része napjainkra beépült az egyház vallásgyakorlatába, és van példa felülről jövő kezdeményezésre is. Az engesztelést sürgető látomásélmények napjainkra járványszerűen elszaporodtak, amelyek szinte lehetetlenné teszik a kölcsönhatások további vizsgálatát. Napjaink gyakorlatát kétfajta ideológia jellemzi: egy felekezeti és etnikai megbékélést közvetítő, valamint a magyarság egyedi kiválasztottságát hangsúlyozó. A székelyföldi engesztelést az áldozatvállalás szemszögéből is érdemesnek láttam megvilágítani. Két engesztelő cselekedet, az imádság és a vezeklés különböző példáinak a felvonultatásával a székelyföldi engesztelő gyakorlat sokszínűségét kívántam érzékeltetni.

Jegyzetek

- 1 A szerző az MTA-SZTE Vallási Kultúrakutató Csoport munkatársa.
- 2 Lásd Fábíán (1996; 1999).
- 3 Részeredményekről lásd Fábíán (2006).
- 4 A helyszínen 1999. június 17. óta végzek terepmunkát. A napjainkban is folytatott kutatómunka 1999–2005 között volt intenzívebb, ezalatt rendszeresen részt vettem a szőkefalvi nyilvános jelenéseken és az éjszakai engeszteléseken. Több esetben is zárándokok társaságában utaztam a helyszínre. A nyilvános jelenések befejeződése után évente

- egy-két eseményt, általában a június 17-i évfordulós búcsút, valamint a májusi engesztelést követtem figyelemmel. Interjút a látnokkal, családtagjaival, a helyi papsággal, valamint a kegyhelyet felkereső zarándokokkal készítettem. Részeredményeikről lásd Fábíán (2000).
- 5 Részeredményeikről lásd Fábíán (2011).
 - 6 2010-ben egy kérdőíves felmérés segítségével 58 székelyföldi településen vizsgáltam az engesztelés meglétét. A kutatás egy 1998-as, a Gyulafehérvári Főegyházmegye engesztelő helyszíneire vonatkozó összeírásra támaszkodott. A vizsgált települések közül tizenötben végeztem helyszíni kutatásokat, a többi helységgel kapcsolatosan a helyi egyházi elöljárókkal, illetve a vallásos élet szervező egyéniségeivel folytatott telefonbeszélgetések alkalmával gyűjtöttem információkat. Az eredményekről lásd Fábíán (2012). A napjainkban tartó kutatások ennek a vizsgálatnak az eredményeire támaszkodnak.
 - 7 *Magyar katolikus lexikon*. <http://lexikon.katolikus.hu/E/engesztel%C5%91%20%C3%Aldozat.html> (hozzáférés: 2015. 08. 13.).
 - 8 Vö. Szederkényi (é. n.).
 - 9 Vö. Szegedi (é. n.).
 - 10 Erdő (2012).
 - 11 Vö. Barna (2000: 50–53); Lengyel (2007: 275); Antalóczi (1991: 36–42).
 - 12 Lásd Lengyel (2006).
 - 13 Vö. Barna (2000: 48–49).
 - 14 Az általuk szorgalmazott ájtatosságok magyarországi (palócföldi) elterjedéséről lásd Lengyel (2006: 111–117; 2007: 274–281).
 - 15 Életrajzáról és az általa elindított engesztelő mozgalomról lásd Fogas (1993; 1994; 2001; <http://www.vilagkiralynoje.hu/>; <http://www.natalia-nover.lapok.eu/>, hozzáférés: 2015. 05. 05.); Antalóczi (1991: 134–135); Lengyel (2006: 113–114); Lengyel (2007: 276–277).
 - 16 Vitatott, hogy a papi felszólításra készült utólagos feljegyzések mennyire tekinthetők lelki naplónak. Továbbá az is, hogy a magánkinyilatkoztatások első magyar nyelvű kiadása (*Regina...* é. n.), ami Natália nővér tudta nélkül és nem az eredeti magyar feljegyzések alapján készült (egy német nyelvű kiadás magyarra fordított változata), mennyire hiteles. Vö. Fogas (1993: 11–13). Mint naplót, leginkább ezt a változatot népszerűsítik, annyi különbséggel, hogy a tévesen fordított titulust (Világ Győzedelmes Királynője) helyesen jelenítik meg, a „győzedelmes” helyett „győzelmes” szerepel. Lásd http://www.vilagkiralynoje.hu/ma_files/natalia_nover.pdf; <http://www.egipatrona.hu/kapolna/index.php/natalia-nover/natalia-nover-naploja-vilag-gyozelmes-kiralynoje#>. VjCcdLhDIX (hozzáférés: 2015. 05. 05.).
 - 17 Lásd Erdő (2012).
 - 18 A körlevél szövegét lásd http://www.vilagkiralynoje.hu/ma_files/a_magyar_katolikus_puspoki_kar_1946_os_karacsonyi_korlevele.pdf (hozzáférés: 2015. 05. 05.).
 - 19 http://www.vilagkiralynoje.hu/vilag_kiralynoje_engesztelo_mozgalom/ (hozzáférés: 2015. 05. 05.).
 - 20 A mozgalomról lásd Antalóczi (1991: 85–98); Begyik (é. n.a; é. n.b); <http://www.szeretettelang.hu/> Magyarországi elterjedéséről lásd Lengyel (2006: 112–113; 2007: 277–278).
 - 21 A naplót több magyar és idegen nyelvű kiadványban is közzétették világszerte. A mozgalom magyarországi elismerése (2009) után a Szent István Társulatnál a kritikai kiadása is

- megjelent: Kindelmann (2010). E kiadvány elektronikus változata az interneten is elérhető. <http://www.szeretetlang.hu/?old=leiras&parent=4> (hozzáférés: 2015. 05. 05.).
- 22 Begyik (é. n.a: 5–6).
- 23 A mozgalomnak saját honlapja is van: <http://www.szeretetlang.hu/> (hozzáférés: 2015. 08. 12.).
- 24 A sükösi jelenségek alakulását napjainkban a világhálón is követhetjük, a látnok köré szerveződő Sükösi Szeretközösség honlapján: <http://www.sukosdiszeretkozosseghu/> (hozzáférés: 2015. 07. 10.). Az internetes oldal az utóbbi húsz év e témával foglalkozó kegyességi irodalmát is bemutatja. <http://www.sukosdiszeretkozosseghu/kiadvanyaink/> (hozzáférés: 2015. 07. 10.). A helyszínen társadalomkutatók is folytattak terepmunkát, lásd Pusztai (1999); Arnold (2005).
- 25 <http://www.sukosdiszeretkozosseghu/jesus-krisztus-urunk-tanitasi/> (hozzáférés: 2015. 07. 10.).
- 26 Eleinte háromszor, kedden, csütörtökön és pénteken végeztek engesztelő ájtatosságokat, 2013 nagybőjtje óta a pénteket már nem gyakorolják. <http://www.sukosdiszeretkozosseghu/> (hozzáférés: 2015. 06. 12.).
- 27 A fatimai jelenések emlékére minden hónap 13-án egész napos engesztelést tartanak. <http://www.sukosdiszeretkozosseghu/> (hozzáférés: 2015. 06. 12.).
- 28 Vö. <http://www.sukosdiszeretkozosseghu/a-sukosdi-jelenseg/a-magankinyilatkoztatások-szereperol/> (hozzáférés: 2015. 06. 12.); Arnold (2005: 35–44).
- 29 A missziós rózsafüzérrel-megegyező imaeszköz sárga, kék, fehér, piros és zöld színei a világ egyes földrészei mellett a Magyarországtól elcsatolt országrészeket is jelképezik. Használata Magyarország kiváltságos feladatának megvalósulását segíti, engesztelni a Kárpát-medencei magyarságért, valamint az egész világért. Vö. Arnold (2005: 41–43); Lengyel (2006: 114–115).
- 30 A látnok és követőinek megítéléséről lásd Arnold (2005: 50–51).
- 31 A rendelkezésekről lásd <http://www.hagiosz.net/?q=kvizilatnokno>; <http://www.hagiosz.net/?q=sukosdilatomasok> (hozzáférés: 2015. 06. 05.).
- 32 Az életrajzára és a tevékenységére vonatkozó adatokat a látnok hivatalos honlapjáról összegeztem. <http://littlepebble.org/> (hozzáférés: 2015. 08. 13.).
- 33 Lásd <http://littlepebble.org/2015/01/28/unity-of-the-seers-charism-of-the-little-pebble/> (hozzáférés: 2015. 08. 13.).
- 34 Lásd <http://littlepebble.org/2015/05/13/hungary-unity-of-the-seers/> (hozzáférés: 2015. 08. 13.). A honlapon felsorolt magyarországi látnokok között szereplő Menkő Ágnes valószínűleg ugyanaz a személy, akire Lengyel Ágnes is hivatkozik tanulmányában, aki Kindelmann Károlyné Szántó Erzsébet halála után a Szereteláng-kinyilatkoztatások közvetítője. Vö. Lengyel (2007: 278).
- 35 Szent Charbel Ima, Béke, Egység és Kiengesztelődés Háza. Imaprogram (Szent... é. n., 15–17).
- 36 Példaként említhetők az általa létrehozott Szent Charbel-rend szektás jellegét hangsúlyozó, a látnok apokaliptikus hangvételű és a saját magát leendő és utolsó pápáként hirdető próféciait támadó vélekedések.
- 37 A manorita és a római katolikus egyház hozott ilyen jellegű intézkedéseket. A saját egyháza ki is közösi tette.
- 38 <http://littlepebble.org/messages/> (hozzáférés: 2015. 08. 13.). Az általa közvetített üzenetek magyar internetes fórumokon is olvashatók. <http://www.azidokvege.hupont.hu/46/little-pebble-által-kapott-uzenetek> (hozzáférés: 2015. 08. 13.).

- 39 A lejárátását célzó propagandáról az internet segítségével részletekbe menően tájékozódhatunk. Graeme Webber újságíró 2008-ban külön könyvet szentelt ennek, lásd <http://www.awolfamongthesheep.com.au/> (hozzáférés: 2015. 08. 10.).
- 40 <http://littlepebble.org/> (hozzáférés: 2015. 08. 13.).
- 41 Palócföldi példákat lásd Lengyel (2007: 278–281).
- 42 A 26. jegyzetben idézett imafüzetet az 1990-es években az érd-óvárosi Szent Mihály arkangyal plébániatemplom kegyszeráruboltjában forgalmazták, valószínűleg ott is adták ki. Nincs arról tudomásom, hogy létezett-e más közvetítő hely. A kiadvány megszületésében szerepet játszhatott a 23. jegyzetben említett magyarországi látnok és Little Pebble szoros kapcsolata is, mivel közzétettek benne egy olyan Mária-üzenet is, amelyet 1989. november 3-án Ágnes közvetítésével kapott az ausztrál látnok. (*Szent... é. n.*, 13–14).
- 43 Vö. Sipos (2015).
- 44 Látomásairól és az általa elindított mozgalomról lásd Antalóczi (1991: 99–102); Weigl (1992). A Zarándok Madonna-kultusza magyarországi elterjedéséről lásd Lengyel (2007: 278–279).
- 45 Eddigi ismereteink szerint az egyik legkorábbi templomi elhelyezés a budapesti Szent Család-templomban történt, 1985-ben, ahol már attól az évtől kezdve napjainkig tartó gyakorlat a minden hónap 13-i imádkozás a magyarságért. Vö. <http://www.szent-csalad.hu/?show=4> (hozzáférés: 2015. 08. 20.).
- 46 A főváros egyik ilyen színtere a budai Kútvolgyi kápolna volt, ahol 1969-ben kezdődtek el az engesztelések a magyarságért, Regőczy István helyi plébános vezetésével. A kápolna történetéről részletesebben lásd Regőczy (1996: 19–26).
- 47 Érd-Óváros Szent Mihály arkangyal plébániatemplom az 1990-es évek elején vált nagyobb vonzáskörzetű központtá, ahol minden hónap 12-én engeszteltek Izeli József plébános szolgálati idejének lezárulásáig. A nyugdíjba vonulást (2007) követő időszakról nincsenek információim.
- 48 A 18. századi gyökerekkel rendelkező zarándokhely 1988-tól vált a Dunántúl egyik legjelentősebb engesztelő központjává. Azóta napjainkig tartó gyakorlat a minden hónap 13-i engesztelés. A kegyhely megújulásáról lásd Sándor (1999).
- 49 Az imaév eseményeinek, rendezvényeinek a bemutatására külön emlékkönyvet szenteltek: Süllei et al. (2007).
- 50 Süllei et al. (2007: 21).
- 51 <http://www.engesztelok.hu/> (hozzáférés: 2015. 09. 03.).
- 52 <http://engesztelok.hu/irasok-tanulmanyok/879-az-engesztelok-keresztutja> (hozzáférés: 2015. 09. 03.).
- 53 <http://engesztelok.hu/magyarorszag-engesztelo-hivatas/155-a-szentlelek-es-maria-egyesített-szeretettelangja> (hozzáférés: 2015. 09. 03.).
- 54 Jánossy (2014).
- 55 Lásd Barna (2000: 47); Keszeg–Peti–Pócs (2009: 8).
- 56 Részletesebben lásd Fábián (2011).
- 57 Részletesebben lásd Fábián (2012).
- 58 A Gyulafehérvári Főegyházmegye az elemzett székelyföldi településeken működtet plébániát.
- 59 A 613 főre kiterjedő kérdőíves felmérés 61 székelyföldi település római katolikus lakosságának vallásosságát vizsgálta. Vö. Fejes (2014: 4–6, 98–100, 148–151).

- 60 A Gyulafehérvári Főegyházmegye alsíki és felcsíki főesperesi kerületeihez tartozó településeket sorolta ide.
- 61 A kutató mindkét csoportosulást hagyományosnak (az 1989-es politikai változások előtt is meglevőnek) tekinti. Mellettük az egyháztanácsot, az egyházi kórust, az ifjúsági csoportot, a nőszövetséget, a templomtakarítók/díszítók/javítók csoportját sorolta ebbe a kategóriába. Habár engesztelőima-csoportok már a rendszerváltást megelőzően is alakultak, 1989-ben ezt a vallási közösséget véleményem szerint még nem lehet hagyományosnak tekinteni.
- 62 A rendszerváltás után elinduló, illetve újrainduló vallási mozgalmakat sorolta ebbe a csoportba: Cursillo, Cserkészet, Egyetemi lelkészség, Férfiszövetség, Fokoláré, Háló, Házas Hétvége Mozgalom, Hit és fény, KALOT, Karizmatikus imacsoporthoz, Kolping, Taizé.
- 63 Mindössze két új vallási közösség (Cserkészet – 6%, Egyetemi lelkészség – 2,8%) tevékenységébe kapcsolódott be valamivel nagyobb mértékben, a többieknek a részvételi arány 1,5% alatt maradt.
- 64 Az 1989-es politikai változások előtt, 1985–1990 között rokon és baráti körben Máriaradnára (8 alkalommal) szervezett zárandokutat a szeptember 8-i „magyarok búcsújába”.
- 65 Ez alatt az időszak alatt volt olyan év, amikor három alkalommal is szerveztek ide zárandokutat.
- 66 A szőkefalvi jelenségekről először egy sükösdi zárandoklat alkalmával értesültek. A második alkalomtól kezdődően minden szőkefalvi nyilvános jelenésre (22 alkalommal) szervezett zárandoklatot. Ez alatt az időszak alatt (1999–2005) egyetlen alkalommal 50–800 között mozgott a beszervezett zárandokok száma. A jelenések mellett a minden hónap 17-én szerveződő engesztelések látogatására is volt igény, de azok iránt már jóval kisebb mértékben (ötvennél kevesebb résztvevővel). Az utóbbi években általában csak a jelenések évfordulójára tudja megszervezni a búcsújáratot.
- 67 Ide általában évente 4–5 alkalommal látogatnak el az első szombati engesztelésekre.
- 68 Magyarországi közvetítéssel már az 1990-es évek elejétől szerveztek ide zárandoklatokat a vidékről. 1992-től itteni családi vállalkozás is foglalkozott zárandoklatok lebonyolításával. Ők leginkább Érdre és Medugorjába szerveztek utakat.
- 69 A szőkefalvi jelenések, jelenségek vizsgálatára 2005-ben külön kutatócsoport szerveződött. Vö. Pócs (2012: 7–8). Eredményeiről több tanulmány is napvilágot látott, lásd például Györfy (2009a; 2009b; 2012); Peti (2008; 2009a; 2009b; 2010a; 2010b; 2012a; 2012b; Pócs 2008a; 2008b; 2008c). A szőkefalvi engesztelésekről lásd Györfy (2012: 149–151).
- 70 Vö. Györfy (2012: 150).
- 71 Jánossy (2011).
- 72 A látnok három kötetben jelentette meg önéletrajzát. Bara Madarász (2003; 2006; 2008).
- 73 Csilik–B. Madarász (2006).
- 74 Vö. Magyar–Horváth (2006: 76–81).
- 75 Ez az engesztelési időpont nemcsak a fatimai, hanem az olaszországi, montichiari jelenésekhez is kötődik. A Rosa Mystica kultuszhoz kapcsolódó kérések többszörösen is kötődnek a hónap 13. napjához (minden hónap 13. napja – Mária nap, július 13. – Rosa Mystica ünnep, október 13. – engesztelő szentáldozás világnapja).
- 76 <http://lexikon.katolikus.hu/V/virraszt%C3%A1s.html> (hozzáférés: 2015. 07. 16.).

- 77 Példaként említhető egy Charbel-imaház, ahol 1994-től kezdődően közel húsz éven át imádkoztak minden hónap első és harmadik szombatján a béke és a kiengesztelés jegyében. Valamint egy leginkább a Rosa Mystica-kultusz jegyeit magán viselő „kápolna”, amely 1991 óta egészen napjainkig a napi rózsafüzér közösségi imádkozásának helye.
- 78 <http://imalanc.ro/w/kezdolap/tavimacsoportjaink/> (hozzáférés: 2015. 05. 15.).
- 79 <http://oratio.hu/r-olvaso08.php> (hozzáférés: 2015. 05. 12.).
- 80 <http://oratio.hu/r-nemzet01.php> (hozzáférés: 2015. 05. 12.).
- 81 A rózsafüzért és a hozzá kapcsolódó elméletet bemutató imafüzet első kiadása 2003-ban jelent meg, egy jóval bővebb változata 2008-ban. P. Lang (2003; 2008).
- 82 1. Szent Korona birtoklása, 2. szoros kapcsolatban állni a pápasággal, 3. Mária engesztelő országa lenni, 4. Európa védőbástyája lenni, 5. Mária öröksége és tulajdona lenni –Regnum Marianum.
- 83 Vö. P. Lang (2008: 9–113); Lengyel (2006: 115).
- 84 A közösség elzárkózott a helység nevének nyilvános közlésétől.
- 85 Van olyan imádság, amelyet mindenki a saját anyanyelvén végez.
- 86 <http://lexikon.katolikus.hu/V/vezekl%C3%A9s.html> (hozzáférés: 2015. 07. 16.).
- 87 Katolikus Egyház Katekizmusa <http://www.katolikus.hu/kek/kek01420.html#K1438> (hozzáférés: 2015. 06. 11.).
- 88 Magyar–Horváth (2006: 80).
- 89 Kovács (1974: 47).
- 90 Bálint–Barna (1994: 139–140).
- 91 Lantosné Imre (1996: 139–140).
- 92 <http://lexikon.katolikus.hu/K/kereszt%C3%BAti%20%C3%A1jlatoss%C3%A1g.html> (hozzáférés: 2015. 05. 13.).
- 93 Korpics (2014: 232).
- 94 Vö. Korpics (2014: 232–234).
- 95 Az engesztelés gyakorlatát fejtegető írásban is hasonló magyarországi példákkal találkozunk. Magyar–Horváth (2006: 149–150).
- 96 Ezt az engesztelő cselekedetét Szőkefalván több alkalommal is volt lehetőségem megfigyelni.

Bibliográfia

- ARNOLD Erzsébet 2005: A mai Golgota. *Hungarologische Beiträge* 17: 35–56. <http://www.epa.hu/01300/01368/00003/pdf/02arnold.pdf> (hozzáférés: 2015. 06. 16.).
- BÁLINT Sándor–BARNA Gábor 1994: *Búcsújáró magyarok*. A magyarországi búcsújárás története és néprajza. Budapest: Szent István Társulat.
- BARNA Gábor 2000: A Mária-jelenések és -üzenetek apokaliptikus vonatkozásai. In Mojzes Imre (szerk.): *Tanulmányok a dátumváltásról és az ezredfordulóról*. Budapest: Miniszterelnöki Hivatal, 45–61.
- FÁBIÁN Gabriella 1996: Az új engesztelő mozgalom elterjedése Csíkszentdomokoson. In Küllös Imola (szerk.): *Vallási néprajz* 8. Debrecen: Református Teológiai Doktorok Kollégiuma Egyházi Néprajzi Szekciója, 305–316.
- 1999: Vallásos kisközösségek Csíkszentdomokoson. (Egyetemi szakdolgozat, kézirat). Budapest: ELTE BTK.

- 2000: „Nem azért jöttem, hogy megijesszem a népet...” – Mária-jelenések Szőkefalván. In: Mojzes Imre (szerk.): *Tanulmányok a dátumváltásról és az ezredfordulóról*. Budapest: Miniszterelnöki Hivatal, 65–84.
- 2006: Az új engesztelő mozgalom nyomán elterjedt vallásos ábrázolások a Csíki-medencében. In: Barna Gábor (szerk.): *Kép, képmás, kultusz*. Szeged: Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszék, 232–240.
- 2011: Engesztelő imaórák a Felső-Nyárád mentén és a Sóvidéken. *Erdélyi Múzeum* LXXIII (3–4): 131–143.
- 2012: Az engesztelő mozgalom húsz éve a Székelyföldön. In: Povedák Kinga–Barna Gábor (szerk.): *Vallás, közösség, identitás*. Szeged: Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszék, 221–228.
- FEJES Ildikó 2014: A vallásosság történelmi és szociológiai dimenziói Csíkszeredában. Doktori értekezés. Csíkszereda–Piliscsaba. https://btk.ppke.hu/uploads/articles/7429/file/Fejes%20Ildik%C3%B3_disszert%C3%A1ci%C3%B3.pdf (hozzáférés: 2015. 05. 13.).
- GYÖRFY Eszter 2009a: „Ezért történnek itt csodák”: Csodatörténetek szerepe egy új kegyhely legitimációs folyamatában. In: Vargyas Gábor (szerk.): *Átjárók. A magyar néprajztól az európai etnológiáig és kulturális antropológiáig*. (Studia Ethnologica Hungarica XI.) Budapest: L'Harmattan, 351–396.
- 2009b: „That is Why Miracles Happen Here.” The Role of Miracle Narratives in the Legitimization Process of a New Shrine. In: Jr. William A. Christian–Gábor Klaniczay (eds.): *The “vision thing” studying divine intervention*. Budapest: Collegium Budapest, 239–260.
- 2012: Csodák és csodatörténetek a szőkefalvi kegyhelyen. In: Pócs Éva (szerk.): *Szent helyek, ünnepek, szent szövegek. Tanulmányok a romániai magyarság vallási életéből*. (Studia Ethnologica Hungarica XIV.) Pécs–Budapest: PTE Néprajz–Kulturális Antropológia Tanszék–L'Harmattan, 75–229.
- KESZEG Vilmos–PETI Lehel–PÓCS Éva (szerk.) 2009: *Álmok és látomások a 20–21. századból. Szöveggyűjtemény I. kötet*. (Fontes Ethnologiae Hungaricae VI.) Budapest–Pécs: L'Harmattan–PTE Néprajz–Kulturális Antropológia Tanszék.
- KORPICS Márta 2014: *A szakrális kommunikáció színterei: A zárándoklat*. Budapest: Typotex.
- KOVÁCS Béla 1974: Flagelláns körmenetek az Egri Egyházmegyében a XVIII–XIX. században. *Archívum* 2: 47–58.
- LANTOSNÉ IMRE Mária 1996: Szakrális táj és kultusz a pécsi egyházmegyében II. Kálváriák és a passió emlékei. *A Jannus Pannonius Múzeum Évkönyve* 40 (1995): 139–158.
- LENGYEL Ágnes 2006: A magyarság küldetésének hite napjaink népi vallásosságában. In: Selmeczi Kovács Attila (szerk.): *Lélek és élet. Ünnepi kötet S. Lackovits Emőke tiszteletére*. Veszprém: Veszprém Megyei Múzeumok Igazgatósága, 111–119.
- 2007: A szombat és az „első szombat” kultusza a népi vallásosságban. In: S. Lackovits Emőke–Sz. Gazda Enikő (szerk.): *Népi vallásosság a Kárpát-medencében* 7. Sepsiszentgyörgy–Veszprém: Veszprém Megyei Múzeumi Igazgatóság, II. 271–284.
- PETI Lehel 2008: Vallási interferenciák és látomások: Csángók a szőkefalvi Mária-jelenésen. In: Ilyés Sándor–Jakab Albert Zsolt–Szabó Á. Tőhötöm (szerk.): *Lenyomatok 7. Fiatal kutatók a népi kultúráról*. Kolozsvár: Kriza János Néprajzi Társaság–BBTE Magyar Néprajz és Antropológia Tanszék, 63–82.
- 2009a: A szőkefalvi Mária-jelenések vallásantropológiai megközelítésben. *Keresztény Szó* XX (1). <http://www.keresztenyszo.katolikos.ro/archivum/2009/januar/1.html> (hozzáférés: 2015. 05. 16.).

- 2009b: Apariția Fecioarei Maria de la Seuca, în contextul interferențelor religioase și etnice. The Marian Apparition from Seuca/Szőkefalva in the Context of Religious and Ethnical. (Műhelytanulmányok a romániai kisebbségekről. Studii de atelier: cercetarea minorităților naționale din România 24.) <http://ispmn.gov.ro/node/aparitia-fecioarei-maria-de-la-seuca-in-contextul-interferențelor-religioase-si-etnice-the-marian-apparition-from-seuca-szokefalva-in-the-context-of-religious-and-ethnical-interferences> (hozzáférés: 2015. 05. 23.).
- 2010a: Mária-jelenés és ördögűzés. Egy vak látó imaginárius világa. *Korunk* XX (9): 40–48.
- 2010b: „Nekünk is van Medjugorjénk!” Vallási és etnikai interferenciák Erdélyben. A szőkefalvi Mária-jelenések. In Feischmidt Margit (szerk.): *Etnicitás: Különbégtérítő társadalom*. Budapest: MTA Kisebbségkutató Intézet–Gondolat, 283–299.
- 2012a: Látomások, vallási megtérés és megszállottság: Kommunikáció a transzcendenssel egy erdélyi faluban. In Pócs Éva (szerk.): *Szent helyek, ünnepek, szent szövegek. Tanulmányok a romániai magyarság vallási életéből*. (Studia Ethnologica Hungarica XV.) Pécs–Budapest: PTE Néprajz–Kulturális Antropológia Tanszék–L'Harmattan, 13–74.
- 2012b: Imagisztikus rítusok és vallásosság – csángók a szőkefalvi Mária-jelenéseken. In Pócs Éva (szerk.): *Szent helyek, ünnepek, szent szövegek. Tanulmányok a romániai magyarság vallási életéből*. (Studia Ethnologica Hungarica XV.) Pécs–Budapest: PTE Néprajz–Kulturális Antropológia Tanszék–L'Harmattan, 231–250.
- PÓCS Éva 2008a: Szőkefalva / Seuca: egy új kegyhely új üzenetei. In Pócs Éva (szerk.): *Démonok, látók, szentek. Vallásetnológiai fogalmak tudományos megközelítésben*. (Tanulmányok a transzcendensről VI.) Budapest: Balassi, 484–504.
- 2008b: Látás és érintés: a szakrális kommunikáció egy alakuló kegyhelyen. *Pannonhalmi Szemle* 2008 (3): 45–58.
- 2008c: Szőkefalva / Seuca: ein neuer Wallfahrtsort von neuer Bedeutung. In Roth Klaus (Hrsg.): *Feste, Feiern, Rituale im östlichen Europa: Studien zur sozialistischen und postsozialistischen Festkultur*. (Freiburger Sozialanthropologische Studien 21.) Berlin: LIT.
- 2012: Előszó. In Pócs Éva (szerk.): *Szent helyek, ünnepek, szent szövegek. Tanulmányok a romániai magyarság vallási életéből*. (Studia Ethnologica Hungarica XV.) Pécs–Budapest: PTE Néprajz–Kulturális Antropológia Tanszék–L'Harmattan, 7–9.
- PUSZTAI Bertalan 1999: Újra a kereszten. *Tiszatáj* 53 (8): 64–68.
- SÁNDOR Ildikó 1999: Búcsújárás és engesztelés a homokkomáromi kegyhelyen. Adatok egy szent hely kontinuitásának és megújulásának kérdéséhez. In Pócs Éva (szerk.): *Démonikus és szakrális világok határán. Mentalitástörténeti tanulmányok Pócs Éva 60. születésnapjára*. Budapest: MTA Néprajzi Kutatóintézet, 477–485.

Egyházi kiadványok, források

- ANTALÓCZI Lajos 1991: *Jelenések, üzenetek és a jövő. A Mária-jelenések és -üzenetek szintézise 1830-tól napjainkig*. Eger: Kisboldogasszony Plébánia.
- BARA MADARÁSZ Éva 2003: *Örömm titka. B. M. Éva misztikus élete. Első kötet*. Nagyvárad: Convex.
- 2006: *Örömm titka. B. M. Éva misztikus élete. Második kötet*. Nagyvárad: Convex.
- 2008: *Örömm titka. B. M. Éva misztikus élete. III. kötet*. Nagyvárad: Convex.

- BEGYIK Tibor OCDS é. n.a: *A Hajnal Szép Sugara. A Szeretláng lelkiiségének bemutatása.* Szerzői kiadás.
- é. n.b: *A Szeretláng üzenete. Az engesztelés és a Mária-jelenések a történetiségben.* Szerzői kiadás.
- CSILIK János–B. MADARÁSZ Éva 2006: *Engesztelés a Szentháromság hegyén. Nagyfalu.* Nagyfalu.
- ERDŐ Péter 2012: *Mindszenty, a katolikus püspök. A magyarok lelkiismerete – Mindszenty József (1892–1975) – című nemzetközi konferencia keretében 2012. szeptember 21-én elhangzott előadás.* <http://www.magyarokurir.hu/hirek/erdo-peter-biboros-eloadasa-mindszenty-konferencian> (hozzáférés: 2015. 07. 19.).
- FOGAS Anna (szerk.) 1993: *Natália nővér I.* Budapest: Szent József.
- 1994: *Natália nővér II.* Budapest: Szent József.
- 2001: *Natália nővér III.* Budapest: Szent József.
- JÁNOSSY Gábor (szerk.) 2011: *Szőkefalvi engesztelő imádságok.* Budapest: Stella Maris Alapítvány.
- 2014: *Új rózsafüzérek. A Rózsafüzér imakönyv kiegészítése.* Budapest: Stella Maris Alapítvány.
- KINDELMANN Károlyné 2010: *Szeretláng. Lelkinapló 1961–1983.* Budapest: Szent István Társulat.
- MAGYAR Pál–HORVÁTH Mária 2006: *Az engesztelés. Elmélet–gyakorlat.* Budapest.
- P. LANG, Siegfried M. ORC 2003: *A magyarság öt-seb-titka.* Budapest.
- 2008: *A magyarság öt-seb titka. A keresztény magyarság önazonossága, Mária tulajdonának és örökségének öt hivatása és feladata.* Budapest: Stella Maris Alapítvány.
- Regina... é. n.: *Regina Mundi Victoriosa. A Világ Győzedelmes Királynője. Mária Natália Magdolna nővér magánkinyilatkoztatásai.* Mountain View, CA: Two Hearts Press.
- REGŐCZI István 1996: *Isten vándora II. A Kútvoölgyi Engesztelő Kápolna 25 éves története.* Szerzői kiadás.
- SIPOS Gyula 2015: *A remény rombolói, a remény élesztői. Törökbálinti római katolikus egyházközség honlapja.* http://www.tbkat.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=993:2015-04-20-09-36-09&catid=4:szeretet-foeldje&Itemid=6 (hozzáférés: 2015. 07. 09.).
- SÜLLEI László et al. (szerk.) 2007: *Az engesztelés éve. Imaév a nemzet lelki megújulásáért. 2006. Emlékkönyv.* Budapest: Szent István Társulat.
- SZEDERKÉNYI László é. n.: *Az engesztelés és a kiengesztelődés a szenthagyományban.* <http://www.engesztelok.hu/Szederk.pdf> (hozzáférés: 2015. 06. 14.).
- SZEGEDI László é. n.: *Az engesztelés fogalmának tisztázása.* <http://www.engesztelok.hu/irasok-tanulmányok/776-dr-szegedi-laszlo-az-engeszteles-fogalmanak-tisztazasa> (hozzáférés: 2015. 07. 21.).
- Szent... é. n.: *Szent Charbel Ima-Béke-Egység és Kiengesztelődés Háza.*
- WEIGL, A. M. 1992: *Maria Rosa Mystica. Montichiari-Fontanelle.* Budapest: Ecclesia.

Helynevek

Megye rövidítések:

BN – Bács-Kiskun

HR – Harghita

MS – Mureș

PE – Pest

SJ – Sălaj

ZA – Zala

Ország rövidítések:

HU – Magyarország

RO – Románia

Budapest, HU

Csíkszentdomokos, Sândominic, HR, RO

Csíkszentkirály, Sâncrăieni, HR, RO

Csíkszereda, Miercurea-Ciuc, HR, RO

Csíktaploca, Toplița-Ciuc, HR, RO

Érd, PE, HU

Homokmáram, ZA, HU

Korond, Corund, HR, RO

Nyárádköszvényes, Mătrici, MS, RO

Nyárádremete, Eremitu, MS, RO

Sükösd, BN, HU

Szárhegy, Lăzarea, HR, RO

Szilágynagyfalu, Nușfalău, SJ, RO

Szováta, Sovata, MS, RO

Szőkefalva, Seuca, MS, RO